

OMURGA CERRAHİSİNİN ÖNCÜLERİ / FRONTIERS OF THE SPINAL SURGERY

Dr. ÖMER ÇELİKER

ÖMER ÇELİKER, M.D.

İ. Teoman BENLİ*, Mert TÜZÜNER**

ÖZET

Op. Dr. Ömer Çeliker, 42 yıllık hayatına büyük başarılar sığdırmış, Türk omurga Cerrahisi'nin erken yaşta kaybettiğimiz önemli öncülerinden biridir. Yaygın şekilde Harrington rod kullanılan ülkemizde, seksenlerin sonunda tüm Dünya'da kullanılmaya başlayan 3. kuşak omurga enstrümantasyon sistemlerini Türkiye'de ilk uygulayan ve popülerize olmasını sağlayan kişidir. Şef yardımcısı olarak çalıştığı klinikte, omurga cerrahisine gönül vermiş birçok öğrenci yetiştirmiş ve SSK Ankara Dışkapı Hastanesinin bu konuda isim yapmasına ön ayak olmuştur.

Anahtar Kelimeler: Ömer Çeliker, Omurga cerrahi, Cotrel – Dubousset enstrümantasyonu

Kanıt Düzeyi: Biyografi, Düzey V

SUMMARY

Ömer Çeliker, M.D. was one of the most important pioneers of Turkish Spinal Surgery whose has many significant achievements within his 42 years life. While there has been wide usage of Harrington rods in our country, he was the first surgeon used 3rd generation spinal instrumentation systems and made them popular during late 80s. He also educated lots of medical students and doctors set hearts on spinal surgery in the clinic which he has been working as deputy section head.

Key Words: Ömer Çeliker, spinal surgery, Cotrel – Dubousset instrumentation

Level of Evidence: Biography, Level V

GİRİŞ

Bir bahar sabahı telaşlı bir çalışmanın içindeydik. SSK Ankara Eğitim Hastanesinin tarihinde ilk kez bir "workshop" düzenleniyordu ve Fransa'dan yabancı bir konuğumuz vardı. Üstelik bu yabancı konuk, hastanemizde bir operasyon yapacak ve ilk kez yapılan operasyon canlı olarak toplantının yapıldığı salona verilecekti. Öğleden sonra Türk-İş salonunda konuğumuz bir konferans verecek, Ankara'daki büyük hocaların hepsi bu toplantıya katılacaktı. Etraf gazeteci kaynıyordu. Merak edilen husus Türkiye'de ilk kez yapılan Cotrel-Dubousset enstrümantasyonunun kimin yaptığı sorusuydu. Henüz asistan olduğumuzdan bu tartışmada taraftar durumdaydık. İşte bu tartışmaların içinde yer alan ve hepimizin ölesiye sevdiği Klinik Şef Yardımcımız Op. Dr. Ömer Çeliker'di (Şekil-1).

Op. Dr. Ömer Çeliker, döneminin en yaratıcı, yeniliklere açık ve en cesur ortopedi ve travmatoloji uzmanıydı. Temel olarak uğraş alanı "Pediatrik Ortopedi" idi (1-2,4). Yurt dışı yayınları yine bu alanda idi (3,5). Daha sonra ilgilenmeye başladığı Omurga Cerrahi alanında kısa sürede adını duyurmaya başladı.

Yaşamının kalan kısmında yüzlerce hastayı başarı ile tedavi etti. Uluslararası ve Ulusal kongrelerde omurga cerrahi konusundaki deneyimlerini sundu.

Şekil-1. Op. Dr. Ömer Çeliker

*Prof. Dr., Ortopedi ve Travmatoloji Bölümü Direktörü, Hisar Intercontinental Hospital, İstanbul.

** Ortopedi ve Travmatoloji Uzmanı, SB Yıldırım Beyazıt Eğitim ve Araştırma Hastanesi, Ankara.

Dergimizin ilk üç sayısında 3 araştırma makalesi yayınlandı (6-8). Maalesef en verimli olacağı yaşında 7 Ağustos 1991 yılında yakalandığı amansız hastalığa yenik düşerek aramızdan ayrıldı.

YAŞAM ÖYKÜSÜ

Op. Dr. Ömer Çeliker, 1949 yılında Çorum ili Osmancık ilçesi Dikenli köyünde çiftçilik yapan bir babanın 7 çocuğunun ikincisi olarak Dünya'ya geldi. Köydeki herkes gibi babası ilk şehre inişte - ki bu doğumundan aylar sonra idi- adını nüfusa kaydettirdiği için nüfus kâğıdında doğum günü 1 Ocak yazıyordu. Kendinden 2 yıl önce doğan ağabeyi ve daha sonra doğan 4 kız, bir erkek kardeşinin de doğum günleri aynı yazılacaktı. Babası ilkokul mezunu olup, annesi okuryazar değildi. Köyünde ilkokulun ilk üç yılını okudu. İlkokulu bitirebilmek için geri kalan 2 yılı, köyünden 3 kilometre uzaktaki başka bir köyde okudu. Bu okula yaz kış demeden yürüyerek gidip geldi. Eve gelir gelmez ödevlerini bitirir, geri kalan zamanında, babasına yardım ederdi. Gelir durumları ortaokulu karşılayacak kadar iyi değildi. O zamanlarda zaten Dikenli köyünden hiç kimse de ortaokula gitmemişti. Ancak babası, oğlundaki çalışma azmi ve zekâsının farkında idi. Osmancıkta bir tanıdığın yanında kalarak ortaokulu bitirdi.

11 yaşında ortaokul öğrencisi iken 14 yaşındaki ağabeyi, köyde paslı bir çiviye basmıştı. Yara giderek enfekte olmuş, ancak tedavide geç kalınmıştı. Bacak tamamen gangren olmuş ve maalesef ağabey kısa sürede vefat etmişti. Bu olay, Dr. Ömer Çeliker'i son derece etkilemişti. İleride doktor olmayı, kimsenin bacağına gangren olup, ölmemesi için çalışmayı kafasına koymuştu.

Yatılı olanağı olduğu için bir akrabalarının ön ayak olması ile Ankara Etlik semtinde yer alan Ankara Meteoroloji Meslek Okuluna kaydını yaptırdı. Bu okula başladığında tıp fakültesine girmenin mümkün olmadığını öğrenince Ankara Atatürk Lisesi gece bölümüne kayıt oldu. İki liseyi aynı anda okurken Etlikteki kömür ardiyelerinde kömür taşıyarak harçlığını çıkardı. Dr. Çeliker, hem Meteoroloji Meslek Lisesini, hem de Atatürk Lisesini birincilikle bitirdi. Okul birincisi olduğundan o sırada Hacettepe Üniversitesi Tıp Fakültesinde eğitimini sürdüren Hacettepe Üniversitesi Kayseri Gevher Nesibe Tıp Fakültesine kontenjandan girdi.

1976 yılında Hacettepe Tıp Fakültesinde eğitimini tamamladı. Daha sonra Tıp Fakültesinin Kayseri'deki Eğitim Hastanesinde idealindeki hedefe ulaşacağı

son basamak olan Ortopedi ve Travmatoloji ihtisasına başladı (Şekil-2). Aynı yıl aynı okuldan sınıf arkadaşı olan ve Kayseri'de birlikte Oftalmoloji ihtisasına başlayan Op. Dr. Silva Çeliker ile asistanlığının birinci yılında 20 Eylül 1977'de evlendi. Her ikisi de 1980 yılında uzman oldu (Şekil-3).

Şekil-2. Dr. Ömer Çeliker Kayseri'de asistan arkadaşları ile.

Şekil-3. Dr. Ömer Çeliker ve eşi Dr. Silva Çeliker

12 Eylül 1980'de Türkiye'de değişim yaşanırken, Dr. Ömer Çeliker Ankara'ya taşındı ve hemen arkasından askere gitti. Balıkesir'de Asker Hastanesinde askerliğini yaptı.

1982 yılında SSK Ankara Dışkapı Eğitim ve Araştırma Hastanesi 1. Ortopedi ve Travmatoloji Kliniğine uzman doktor olarak göreve başladı (Şekil-4).

Şekil-4. SSK Ankara Eğitim ve Araştırma Hastanesi, 1. Ortopedi ve Travmatoloji Kliniği (Klinik şefi Op.Dr. Sabahattin Özbek ile)

1985 yılında Chicago'da düzenlenen Dünya Pediatrik Ortopedi Kongresine katılarak çocuk felçlerinin tedavisinde "Tendon Transferlerinin Yeri" konusunda bir tebliğ sundu. Bu dönemde pediatrik ortopediye tamamiyle yönelmesine yol açan biriyle tanıştı. Bu kişi Ohannes Mihran Tachdjian'dı. Dr. Ömer Çeliker, bir süre Tachdjian'ın asistanlığını yaptı. Kaldığı süre boyunca klinik çalışmalar dışında kalan zamanında Tachdjian'ın o sıralarda kaleme almakta olduğu "Textbook of the Pediatric Orthopaedics" ve "Foot" kitaplarının yazım ekibinin yanında vakit geçirdi. Yıllar sonra Tachdjian'ın kitabını neredeyse ezbere bilmesinin sebebini sorduğumda, bunu o sıralarda yazım ekibinin yanında kalmasına bağlı olduğunu söylemişti.

1986 yılında İngiltere'de düzenlenen artroskopi ve artroplasti kursuna katıldı.

1987 yılında Klinik Şef Yardımcılığı sınavını başararak, aynı klinikte şef muavini olarak göreve başladı (Şekil-5). Aynı yıl, Mısır'da ve Yunanistan'daki kongrelere katılarak bildiriler sundu.

Şekil-5. Dr. Ömer Çeliker, Klinik şefi Op. Dr. Kemalettin Ardiçoğlu, Op. Dr. Erol Süldür, Op. Dr. Ersan Boysan ve Op. Dr. Sezgin Yazıcı ve diğer uzmanlarla yemekte.

1988'de Almanya Münich'de, Fransa Berc-Sur Mer'de Omurga Cerrahi kurslarına katıldı (Şekil-6).

1989 yılında Kanada'da Kuzey Amerika Pediatrik Ortopedi (POSNA) kongresinde çocuk femur kırıklarındaki kendi kapalı redüksiyon tekniğini anlattı (Şekil-7). Bu kongreden hemen sonra Texas Scottish Rite Hospital'da, yeni dizayn edilen TSRH enstrümantasyonu kursuna katılan Türkiye'den ilk kişi oldu. Ne var ki bu yeni sistemi yapmaya ömrü vefa etmedi. Ama şunu söyleyebilirim ki TSRH sistemi de Türkiye'de ilk kez Dr. Çeliker'in öğrencileri tarafından yine SSK Ankara Hastanesinde yapıldı.

1990 yılında Yugoslavya Belgrad'da "Kalça Çıkığı" ve "Çocuk Ayağı" ve İsviçre Lugano'da "Total kalça Protezi" kurslarına katıldı. Yine o dönem çok ses

Şekil-6. Op. Dr. Ömer Çeliker, Münih'te

Şekil-7. Dr. Ömer Çeliker, POSNA kongresinde, Kanada.

getiren “endoprotez” adındaki Yugoslav patentli yeni bir implant ile pes planus tedavisi uygulamaya başladı.

Op. Dr. Ömer Çeliker, 1991 yılında doçentlik sınavına başvurdu. Dosyalarını Hacettepe Üniversitesi rektörlüğüne teslim etti. Maalesef sınava girmesine hastalığı izin vermedi.

Yukarıda da kısmen bahsettiğimiz gibi, 1988-1991 yılları arasında birçok yeniliklere imza attı, ancak iki oğlunun birisi 6 diğeri 12 yaşında iken 24 Nisan 1991 tarihinde bir bronkopnömoni şüphesiyle başlanan tetkikler sonucunda, küçük hücreli akciğer kanseri olduğu tespit edildi (Şekil-8). Bu bilgi hepimizi yıktı. Çetin yaşamında çektiği sıkıntılar mı, yoksa sigara tiryakisi olması mı ya da titizliği nedeniyle ameliyatlarının her aşamasında skopi kullanması mı hastalığa yol açtı bilemiyoruz, ama açıkçası hiç sırası değildi. Mayıs ayında İngiltere’ye onu çok seven asistanlarından biri ile (Op.Dr. Fatih Pestilci) gitti. Tanı doğrulandı orada kemoterapiye başlandı. Dönüşte öğrencisi olduğu Hacettepe Üniversitesi Hastanesinde yattı. Onu çok seven asistanları ve erkek kardeşi son güne kadar yanında refakatçi kaldılar. Umutlar tükenince eve çıkarıldı. 7 Ağustos 1991’de sevenlerini derin acılar içinde bırakarak gözlerini hayata yumdu.

Şekil-8. Dr. Ömer Çeliker, eşi Dr. Silva Çeliker ve oğulları Umur ve Berk ile.

TÜRK OMURGA CERRAHİSİNE KATKILARI

Op. Dr. Ömer Çeliker’in Omurga Cerrahisi sevdası asistanlığında başladı. Uzmanlık tezi; “İdiopatik Skolyozda Harrington Rod Uygulaması Sonuçları” idi.

1988 yılında Fransa Paris’te Dubousset’in yanında ve daha sonra Berck Sur Mer’de Chopin’in yanında birer haftalık kurslara katıldı ve o sırada Dünya’yı kasıp kavurmakta olan Cotrel-Dubousset enstrümantasyonu ve tekniğini öğrendi (Şekil-9). 1989 yılında SSK tarihinde ilk defa operasyonun canlı olarak kursiyerlere aktarıldığı ve Fransa’dan Daniel Chopin’in katıldığı bir Cotrel-

Şekil-9. Dr. Dubousset

Dubousset enstrümantasyonu kursu düzenledi. Kursu Türkiye’nin her yerinden hocalar katıldı. Bu sisteme ait operasyonu Türkiye’de ilk kim yaptı diye bir tartışma basında yer aldı. Bu tartışma ithalatçı firmanın ilk kez ürünü SSK Dışkapı Hastanesine sattığını bildirmesine rağmen yıllarca sürdü. Ama tartışmasız kesin olan bir tek şey varsa o da Cotrel-Dubousset enstrümantasyonu ilgili ilk workshop ve toplantı, Dr. Ömer Çeliker’in organizasyonu ile Ankara’da SSK Ankara Eğitim Hastanesinde düzenlenmiş olduğu idi. Kursun ikinci günü kısmı Kızılay’daki Türk İş Salonunda yapıldı. Bu toplantıda Dr. Daniel Chopin o gün için bir devrim niteliğinde olan derotasyon manevrasını ve Cotrel-Dubousset enstrümantasyonun uygulama alanlarını anlattı (Şekil-10). Dr. Çeliker de kendi vakalarını sundu.

Bu toplantıda elden ele dolaşan derotasyon manevrası maketine birçok büyük hoca tepki göstererek, onun bir oyuncak olduğunu, gerçekte böyle bir şeyin mümkün olamayacağını ifade eden konuşmalar yaptılar. Hatta duayen bir hocamız, bu tekniğin bir balon olduğunu ve yakında patlayacağını ifade etti. Aslında kastettiği teknikten çok Dr. Ömer Çeliker’in hızla artan popülaritesi idi. Ne var ki, sonraki yıl düzenlenen 1. Uluslararası Türk Omurga Kongresinde Daniel Chopin misafir konuşmacı idi ve “Türk Omurga Derneğinin Onursal Üyesi” plaketi bizzat “balon” sözlerini eden kişi tarafından Daniel Chopin’e takdim edildi.

Dr. Ömer Çeliker, 1. Omurga Cerrahi kongresinde Cotrel-Dubousset enstrümantasyonu ile tedavi edilen idiyopatik skolyoz olgularını ve vertebra kırıklı hastaları sundu ve aynı yıl dergimizde makale olarak yayınladı (6-8).

Şekil-10. Dr. Daniel Chopin

Cotrel-Dubousset enstrümantasyonu veya modifikasyonlarının kullanımı giderek tüm ülkeye yayıldı. Birkaç yıl içinde eski enstrümantasyon sistemleri tamamen terk edildi ve çok sayıda kişi Fransa'daki Cotrel-Dubousset enstrümantasyonu kurslarına katıldı. Sonuç olarak Dr. Ömer Çeliker, 3. kuşak modern sistemlerin Türkiye'ye girmesine ve yaygınlaşmasına ön ayak olarak, Türk Omurga Cerrahisi'nde gerçek bir öncü olarak yerini aldı.

Dr. Ömer Çeliker'in "SCI Core" indeksinde yayınlanmış 2, yurt içi dergilerde yayınlanmış 20, Uluslararası Kongrelerde sunulmuş 12, Ulusal Kongre'lerde sunulmuş 15 bildirisi vardı. Dr. Çeliker, GICD (Groupe Internationale de Cotrel Dubousset), ESDS (European Spinal Depormities Society), SRS

(Scoliosis Research Society) ve EPOS (European Pediatric Orthopaedics Society) gibi uluslararası derneklerin de üyesi idi.

SONUÇ

Kız kardeşlerinin tamamı ilkokul mezunu olup, eğitimlerine babalarının zoru ile devam edememişlerdi. En küçük kardeş olan Abdurrahman Çeliker'i bizzat kendisi okuttu. Kardeşinin üniversite eğitiminde yanına alarak, onun Hacettepe Üniversitesi Elektrik ve Elektronik Mühendisliği bölümünü bitirene dek desteğini sürdürdü.

Dr. Ömer Çeliker, iyi bir öğretmen ve iyi bir insandı. Ne biliyorsa öğrencileri ile paylaştı. Asistanların gelişimi için var gücüyle destek oldu. Bizlere iyi bir uzman olarak yetişmemiz yanında iyi birer insan olmamızın yollarını öğretti. O hocamız değil adeta en yakın arkadaşımızdı ve sadece Berk ve Umut'un değil tüm asistanlarının babası idi.

Dr. Ömer Çeliker, gerçek bir Atatürkçü ve gerçek bir cumhuriyet çocuğuydu. Ortopedi dışında, aydınlanma ve yaşam felsefesini de tartıştığımız biriydi. Bize cesur olmayı, engellere rağmen yılmamayı öğretti. Omurga cerrahisinde bir yerlere gelebildiysek, bu, bizlere aşıladığı çalışma azmi ve cesaretin bir eseridir. Türk Omurga Cerrahisi, bizler gibi bu cesur öncüsüne çok şey borçludur.

Op. Dr. Ömer Çeliker'in tam da en verimli olacağı yaşta kaybetmenin derin üzüntüsünü halen içimizde taşıyor, bir kez daha minnet ve rahmetle anıyoruz. Işıklar içinde yatsın.

KAYNAKLAR

- 1- Çeliker Ö, Pestilci F, Sağırkaya N, Tüzüner M. Poliomyelit sekellerinde quadriceps femoris paralizisinin hamstring tendon transferi ile tedavisi. *Türkiye Klinikleri J Med Res* 1988; 6(5): 373-376. *Ortop Trav Rehab Derg* 1988; 2(3): 95-96.
- 2- Çeliker Ö, Pestici F, Tüzüner M, Benli İT. Kapalı femur kırıklı çocuklarda travmatik cevap.
- 3- Çeliker Ö, Çetin I, Şahlan S, Pestilci F, Altuğ M. Femoral shaft fractures in children: technique of immediate treatment with supracondylar kirschner wires and one-and-a-half spica cast. *J Pediatr Orthop* 1988; 8(5): 580-589.
- 4- Çeliker Ö, Tüzüner M, Benli İT. İdiopatik skolyoz tedavisinde Cotrel-Dubousset enstrümantasyonu. 11. Milli Türk Ortopedi ve Travmatoloji Kongresi Kongre Kitabı, Ankara,
- 5- Çeliker Ömer, Pestilci FI, Tüzüner M. Supracondylar fractures of the humerus in children: analysis of the results in 142 patients. *J Orthop Trauma* 1990; 4(3): 265-269.
- 6- Çeliker Ö, Tüzüner M, Benli İT. The results of CD instrumentation in idiopathic scoliosis. *J Turk Spinal Surg* 1990; 1(1): 14-18.
- 7- Çeliker Ö, Benli İT, Tüzüner M. The management of derotational effect of Cotrel - Dubousset Instrumentation with CT. *J Turk Spinal Surg* 1990; 1(2): 24-26.
- 8- Çeliker Ö, Benli İT, Tüzüner M. Cotrel - Dubousset Instrumentation in fractures of the thoracic and lumbar spine. *J Turk Spinal Surg* 1990; 1(3): 19-22.

Adres: Prof. Dr. İ. Teoman Benli, Hisar Intercontinental Hospital, Siteyolu Sokak, No: 7, Ümraniye, İstanbul.

Tel.: 02165241300,

e-mail: cutku@ada.net.tr

Geliş tarihi: 1 Mayıs 2013

Kabul tarihi: 1 Haziran 2013